

Kommunikationsträning i grundutbildningen: studentenkät

En enkätundersökning riktad
till studenter på
Naturvetarprogrammet 2005

Fredrik Pettersson
Karin Lindström
Svante Axelsson

INNEHÅLL

1.	Bakgrund och syfte	3
2.	Undersökningsgruppen	3
	2.1 Urval och svarsfrekvenser	3
	2.2 Kön, studieinriktning och erfarenhet av DiaNa	4
3.	Upplevd arbetsinsats, färdighet och utveckling	4
	3.1 Upplevd arbetsinsats	4
	3.2 Upplevd färdighet	5
	3.3 Vad har utvecklats	6
	3.4 Vad var värdefullt muntligt	7
	3.5 Vad var värdefullt skriftligt	8
4.	Återkopplingen	9
	4.1 Hur givande var återkopplingen?	9
	4.2 Förbättringsförslag	9
5.	Självvärderingen	10
	5.1. Hur utvecklande är självvärderingen?	10
	5.2 Hur man arbetar med självvärderingen	11
6.	Relevans och önskemål	13
	6.1 Relevans för studier och arbete efter studier	13
	6.2 Vilken typ av övningar efterfrågas?	14
	Bilaga 1: Exempel på enkät	15

1. Bakgrund och syfte

Sedan 2001 finns systematisk kommunikationsträning integrerad i Naturvetarprogrammets inriktningar mot biologi, kemi och geovetenskap. Projektet kallas DiaNa, som står för dialog för naturvetare. Syftet med denna enkätundersökning var att undersöka attityd och resultat av kommunikationsträningen bland studenterna. Ytterligare ett syfte var att få förslag på förbättringar av specifika delar i genomförandet från studenter.

Vi var särskilt intresserade av hur studenterna ser på- och arbetar med ett av momenten i kommunikationsträningen, självvärderingen. Detta var intressant eftersom ett nytt, webbaserat system för självvärdering började införas ht 2004. Dessutom ville vi samla in synpunkter på ett annat moment i träningen, återkopplingen. Genom denna enkät ville vi ta del av studenternas idéer för att förbättra genomförande och kvalitet av återkopplingen.

Undersökningen utfördes genom att studenterna ombads fylla i en enkät med frågor om kommunikationsträningen i sin utbildning. Enkäten presenteras i sin helhet i bilaga 1. Denna undersökning kommer under vårterminen 2006 att följas upp av en enkätundersökning för lärare.

2. Undersökningsgruppen

2.1 Urval och svarsfrekvenser

Enkäten delades ut bland studenter på de flesta kurser på Naturvetarprogrammet som gavs under perioden maj-juni 2005. Enkäten delades inte ut till mindre kurser med få studenter.

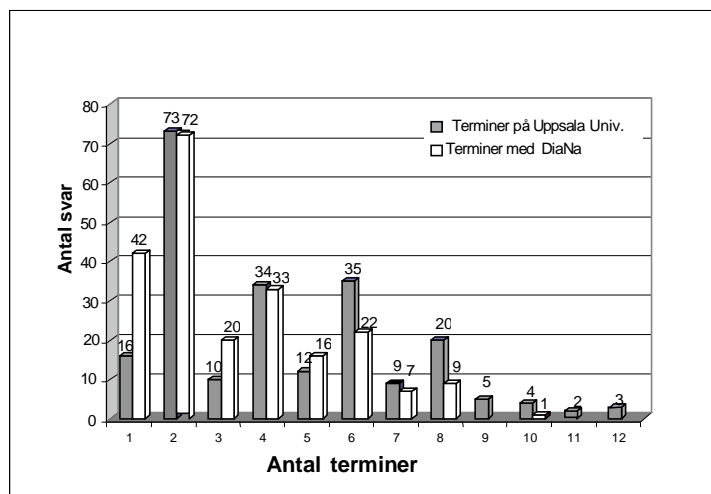
Enkäten delades ut på följande kurser: Analytisk kemi NV1, 10p, Miljökemi NV1, 10p, Oorganisk kemi NV1, 10p, Proteiners struktur och funktion MN1, 10p, Yt- och kolloidkemi MN1, 10p, KMN1, Cellbiologi NV1 10p, Ekologi MN1 10p, Ekologi och populationsgenetik NV1 10p, Medicinsk och kemisk genetik NV1 10p, Molekylär cellbiologi och fysiologi NV1 10p, Organismernas evolution och mångfald NV1 10p, Populationsgenetik MN2 10p, Provtagning, analysteknik, toxicitetsprovningar ET1 5p, Toxikologi MN1 10p, Zoofysiologi MN1 10p.

Enkäten delades inte ut på följande kurser: Etnobotanik NV1 10p, Elektrokemi NV1, 5p, Materialanalys NV1, 5p, Polymerer NV1, 5p, Växtekologi MN2 10p, Försöksplanering och multivariat dataanalys NV1, 5p, Syntetisk organisk kemi NV2, 5p, Mikrobiell genetik MN1 10p, Miljöförvaltning och miljölagstiftning 10p, Molekylär infektionsbiologi NV1 5p.

Antalet inkomna svar är 227, vilket medför en svarsfrekvens på 68 % (227 av 334) om man beräknar svarsfrekvens på de kurser där enkäten delades ut. Om svarsfrekvensen beräknad på samtliga kurser blir den 60 % (227 av 378). Vi presenterar ett representativt urval av citat i den här rapporten. En mer omfattande sammanfattning av de kommentarer som vi fick har dokumenterats i Bilaga 2, som finns tillgänglig hos DiaNa-koordinatorerna.

2.2 Kön, studieinriktning och erfarenhet av DiaNa

Två tredjedelar (151/227) av de svarande på enkäten var kvinnor och en tredjedel (75/227) var män. Den största andelen (45% eller 103/227) av de som svarade hade inriktning biologi, den näst största andelen studerade hade huvudinriktning kemi (30% eller 68/227), följt av lärarprogrammet (10% eller 23/227), fristående kurser (7% eller 16/227) och geologi (6% eller 13/227). I genomsnitt har de svarande studerat 4,3 terminer på Uppsala universitet och deltagit i DiaNa-moment under 3,2 terminer (Fig. 1).

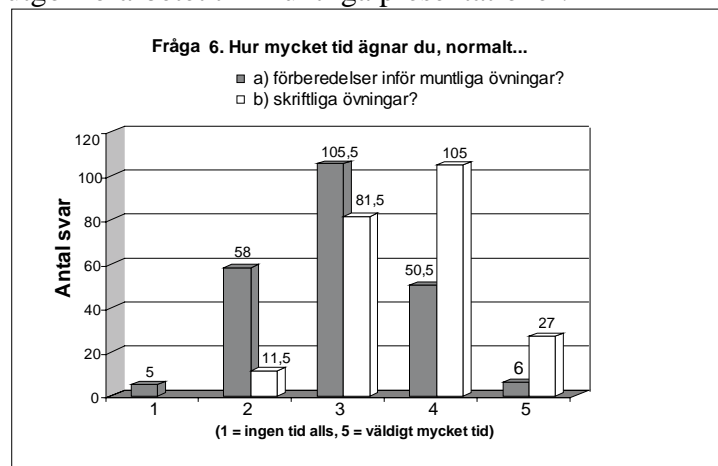

Figur 1. Fördelning av svar på frågan hur många terminer personen studerat vid Uppsala Universitet och hur många terminer som innehållit DiaNa övningar.

3. Upplevd arbetsinsats och utveckling

3.1 Upplevd arbetsinsats

Studenterna ombads ange hur mycket tid de lägger ner på muntliga resp. skriftliga presentationsövningar på en skala mellan 1-5 (fråga 6). Siffran 1 motsvarade ingen tid alls och 5 väldigt mycket tid. Svartsnittet var 2,98 för förberedelser inför muntliga övningar och 3,66 för skriftliga övningar (Fig. 2). Kommentarer till denna fråga (35 st) handlade främst om att det inte finns så mycket tid över för att man gör så mycket annat, att man inte behöver lägga så mycket tid (pga att kraven är låga) och att man ägnar mer tid på skriftliga uppgifter för att de kräver längre tid eller för att de utgör förarbetet till muntliga presentationer.

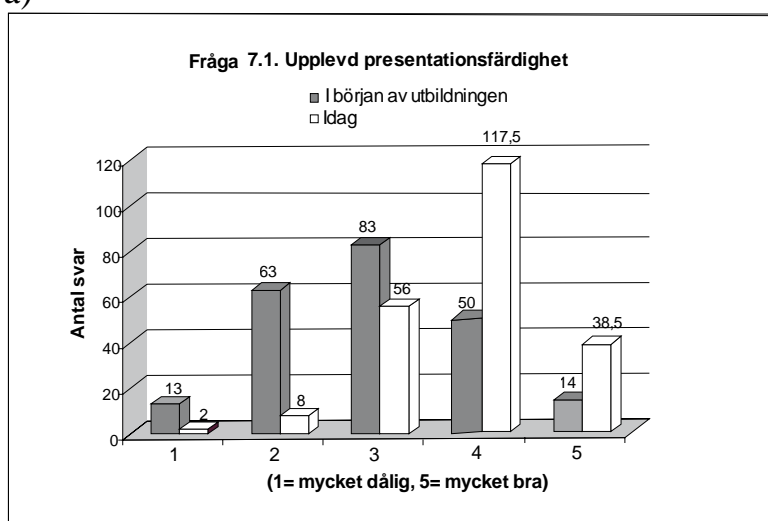
Figur 2. Fördelning av svar på frågor om hur mycket tid som ägnas åt muntliga samt skriftliga övningar.

3.2 Upplevd färdighet

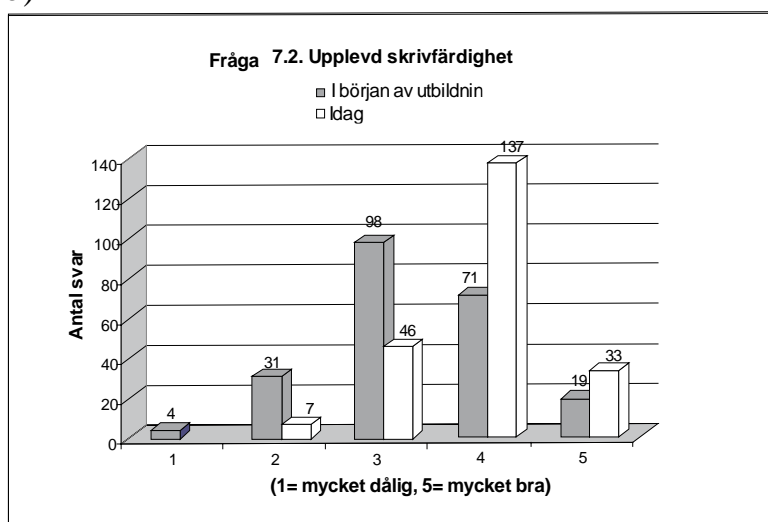
Studenterna tillfrågades hur de upplevde sin färdighet för muntlig och skriftlig presentationsfärdighet idag samt i början av sina studier vid Uppsala Universitet (Bilaga 1, fråga 7). Svaren angav svaren på en skala 1-5 där 1 motsvarade mycket dålig och 5 mycket bra. Genomsnittet för muntlig presentation är 2,95 i början av utbildningen och 3,83 idag (Fig. 3a). Studenterna upplever alltså att de har förbättrats en hel del.

Genomsnittet för muntlig presentation är 3,31 i början av utbildningen och 3,88 idag (Fig. 3b). Studenterna upplever alltså att de har förbättrats något, men inte lika mycket som för muntlig presentation. Den genomsnittliga ökningen i muntlig presentationsfärdighet är 0,86 på den femgradiga skalan. För skriftlig presentation är den genomsnittliga ökningen 0,56.

a)

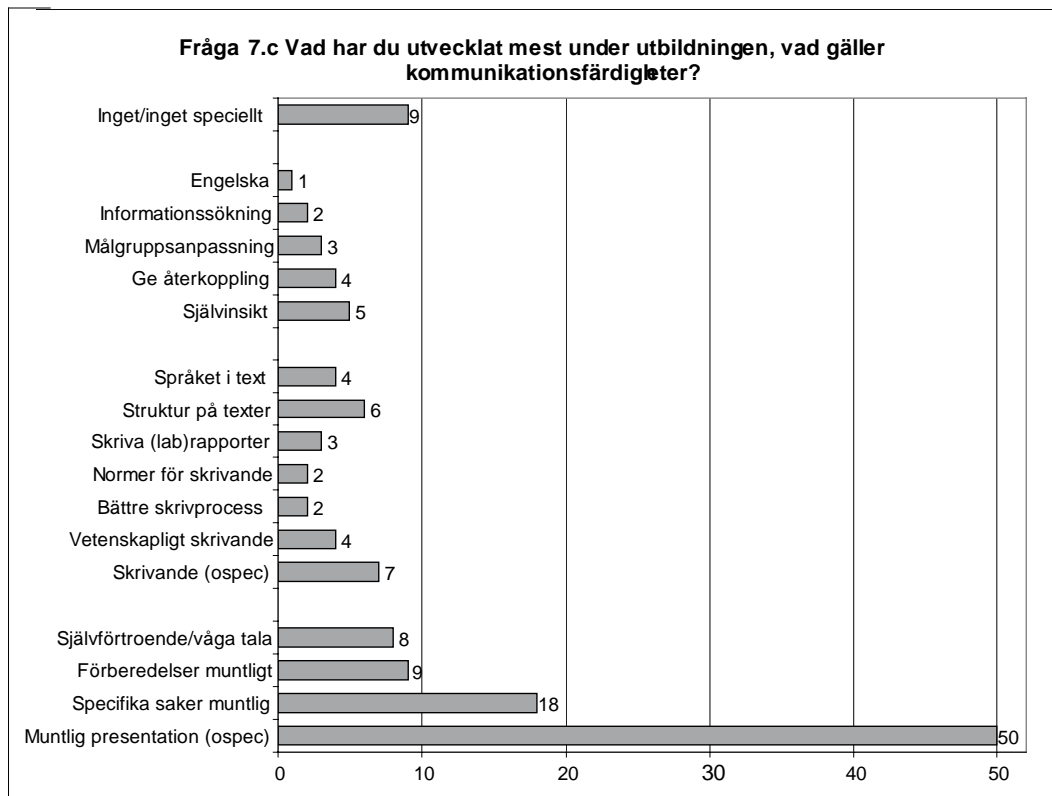
b)

Figur 3. Upplevd färdighet för a) muntlig presentation och b) skriftlig presentation i början av utbildningen och idag.

3.3 Vad har utvecklats

På frågan vilken kommunikationsfärdighet som utvecklats mest (Bilaga 1, fråga 7c) svarade 173 personer. Den färdighet som flest ansåg sig ha utvecklat var förmågan till muntlig presentation (50/173), eller specifika saker inom muntlig presentation (18/173) (Fig. 4).

Figur. 4. Fördelning av svar på frågan vilken kommunikationsfärdighet som utvecklats mest under utbildningen.

Några utvalda citat:

”Inte lika nervös”

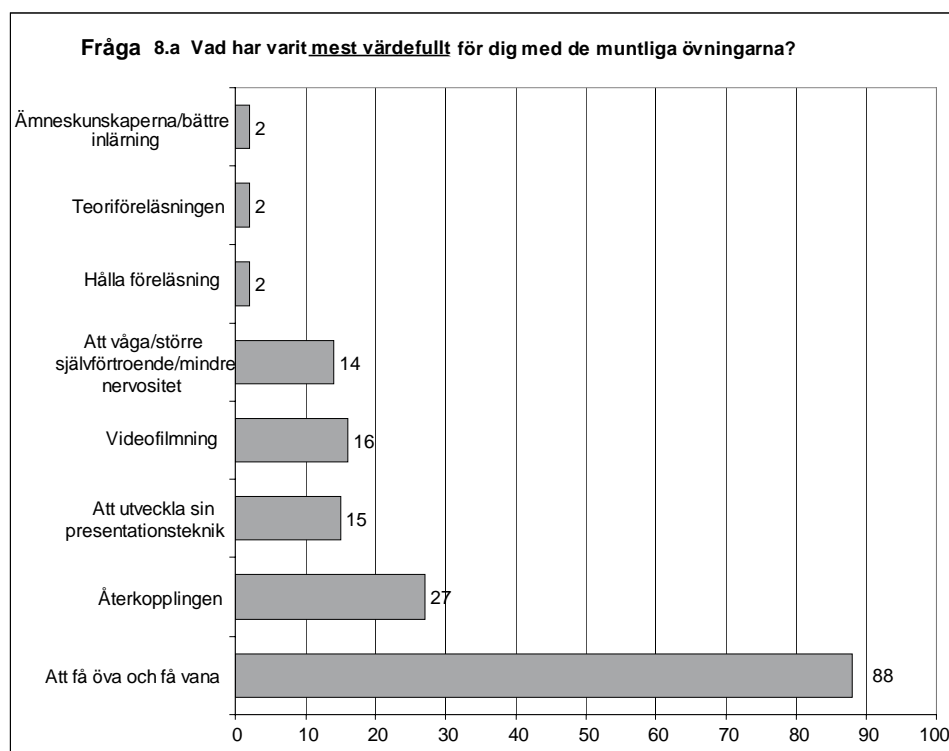
”Muntliga presentationer. Lärt mig nå ut till mina åhörare.”

”Det muntliga. Det skriftliga har inte riktigt kommit till sin rätt. ”

”Att kunna ta till mig konstruktiv kritik och jobba med mina svagheter”

3.4 Vad var värdefullt- muntliga övningar

Vi frågade vad som varit mest värdefullt med de muntliga övningarna (Bilaga 1, fråga 8a). Totalt har 165 personer svarat på frågan. Det som upplevts mest värdefullt var tillfället till övning och att få vana (88/165), följt av återkopplingen (27/165) (Fig. 5).

Figur 5. Fördelning av antalet svar på frågan om vad som varit mest värdefullt med muntliga övningar.

Några citat:

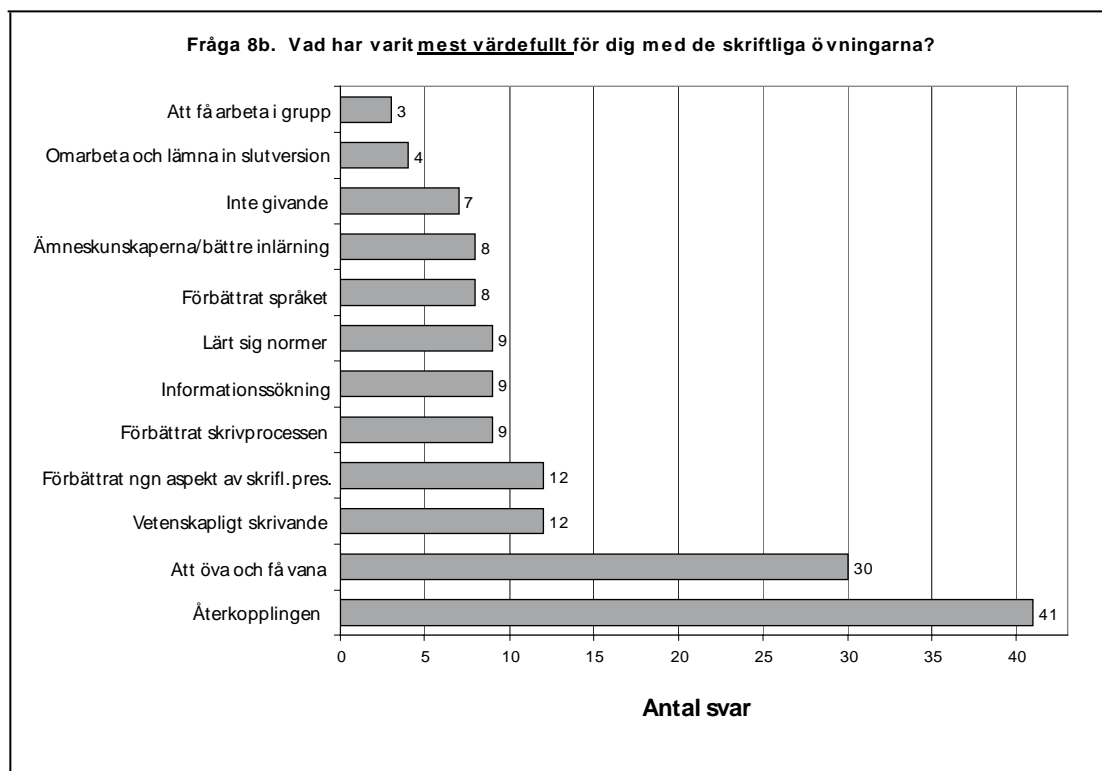
”Chanserna att tala inför grupp”

”Det är bra att man har ganska många övningar per kurs. Träning ger färdighet.”

”Att överhuvudtaget stå framför folk (lider av scenskräck).”

3.5 Vad var värdefullt- skriftliga övningar

Vi frågade även vad som varit det mest värdefullt med de skriftliga övningarna (Bilaga 1, fråga 8b). Sammanlagt 147 personer svarade på frågan. Svaren kategoriserades enligt nedan (Fig. 6). Det vanligaste svaret var återkopplingen (41/147) följt av att öva och få vana (30/147). Av dem som placerats i kategorin 'Förbättrat ngn aspekt av skriftl. pres.' (12/147) har de flesta angivit struktur och disposition som förbättringsområde.

Figur 6. Fördelning av svar på frågan om vad som upplevts vara det mest värdefulla momentet för skriftliga övningar.

Några citat:

”Bra att veta vad man kan förbättra.”

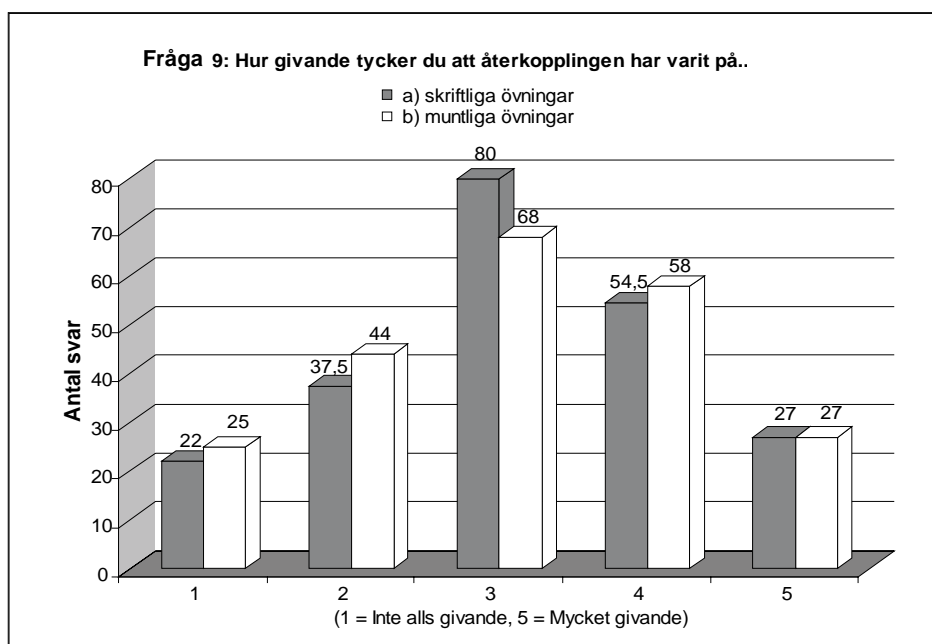
”Återkopplingen.”

”Tips och förslag från lärare och andra studenter.”

4. Återkopplingen

4.1 Hur givande var återkopplingen?

Vi bad studenterna ange hur givande återkopplingen hade för muntlig och skriftlig presentation hade varit på en skala 1-5 där 1 var inte alls givande och 5 mycket givande (Fig. 8). Genomsnittet är 3.12 för muntliga övningar och 3.08 för skriftliga övningar. Studenterna verkade i regel uppleva återkopplingen som ganska givande. Det var ingen större skillnad på hur givande man upplevde muntlig och skriftlig återkoppling.

Figur 8. Fördelning av svar på frågan om hur givande återkopplingen för muntlig och skriftlig presentation varit.

4.2 Förbättringsförslag- återkoppling

Vi bad om förbättringsförslag till återkopplingen (fråga 9) och 88 personer svarade på frågan. Några förslag studenterna gav var följande: mer engagemang från lärare (10 st), bättre information om vad som kan kommenteras (9st), hårdare kritik (7st). Några ytterligare förslag redovisas i Fig. 9.

Vi fick ganska varierande svar på denna fråga, och det rådde olika uppfattningar om vilka förbättringar som krävs. Vi fick både förslag om att ha en mer styrd återkoppling och en friare. Flera studenter efterlyser ökat lärarengagemang och mer information/utbildning om hur man ger återkoppling.

Några citat:

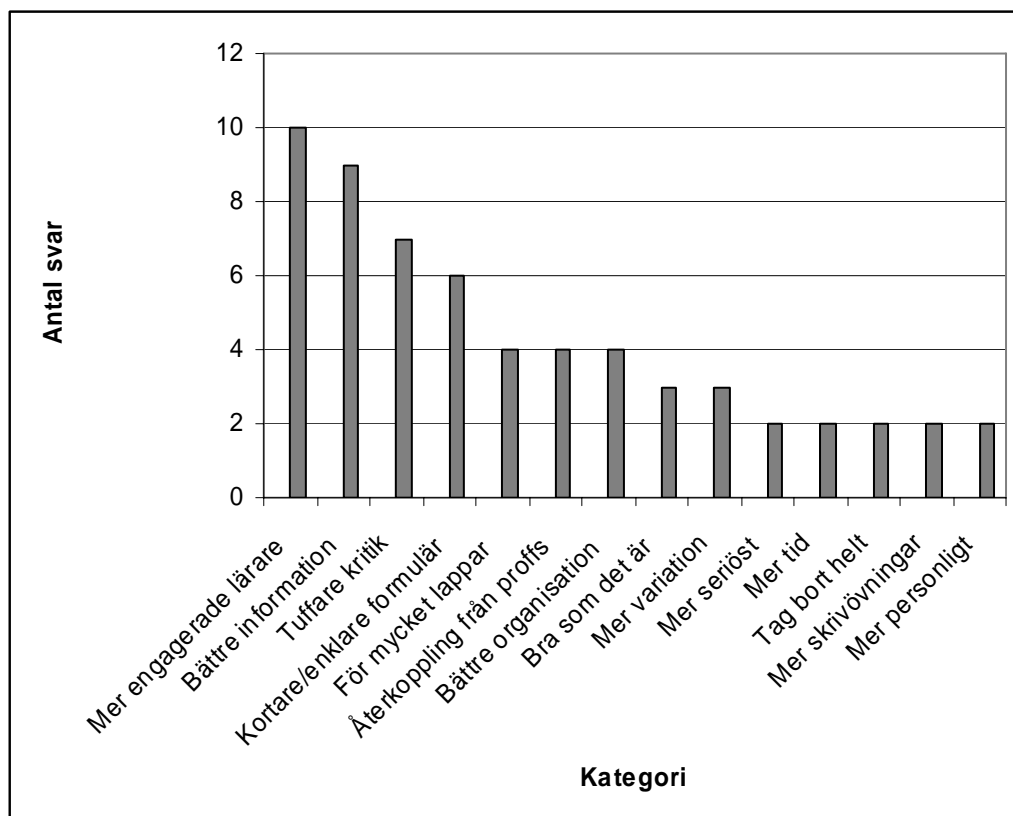
”Svårt att säga, den skriftliga borde vara mer konsekvent - strikt.”

”Möjligtvis lite längre framföranden så att det blir lättare att återkoppla.”

”Svårt, folk måste våga säga mer.”

”Återkopplingsblanketterna kan göras lite enklare - onödigt många delar.”

”Att införa några standardpunkter som återkopplarna kan titta på när dom återkopplar. Muntliga presentationer t.ex. Hur var kroppsspråket? Hur var OH-bilderna? O.s.v.”

Figur 9. Fördelning av kommentarer på frågan om vad som kan förbättras vad gäller återkoppling (muntlig och skriftlig).

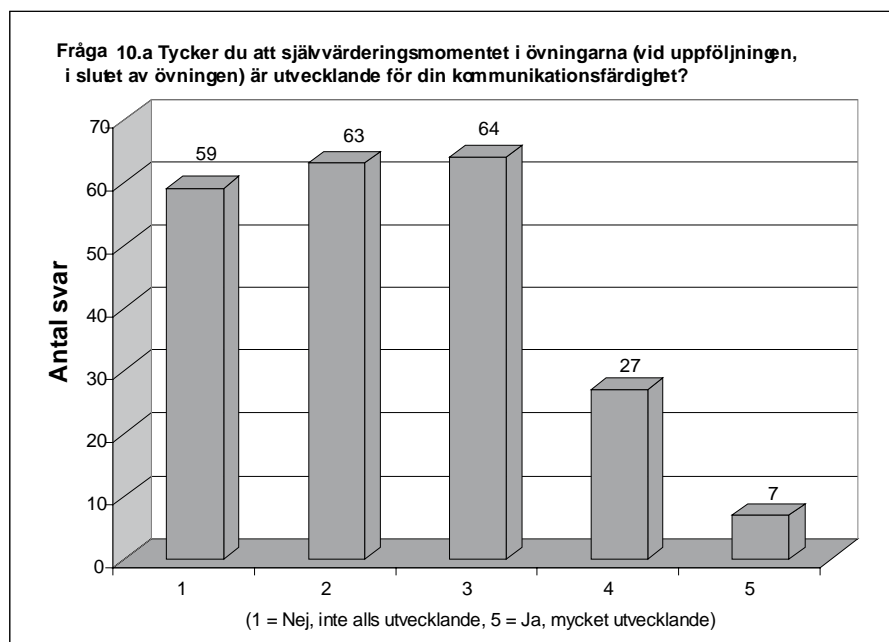
5. Självvärderingen

5.1 Hur utvecklande är självvärderingen

Vi frågade hur utvecklande studenterna ansåg självvärderingen vara på en skala från 1-5 där 1 är inte alls utvecklande och 5 mycket utvecklande (Fråga 10a). Antalet svar på denna fråga var 220. Svaren fördelades enligt nedan (Fig. 10), och medelvärdet för svaren var 2.36.

En stor andel 55% (122/220) av studenterna upplevde att självvärderingen inte alls var utvecklande, eller inte särskilt utvecklande. Endast en liten andel 2% (5/220) upplevde självvärderingen som mycket utvecklande. Detta resultat tyder på ett ganska allmänt missnöje med självvärderingen.

Vi kan också konstatera att många studenter inte arbetar med självvärderingen efter kommunikationsövningarna. En anledning till att självvärderingen inte upplevs som meningsfull kan därför vara att den inte utförts, eller inte utförts seriöst.

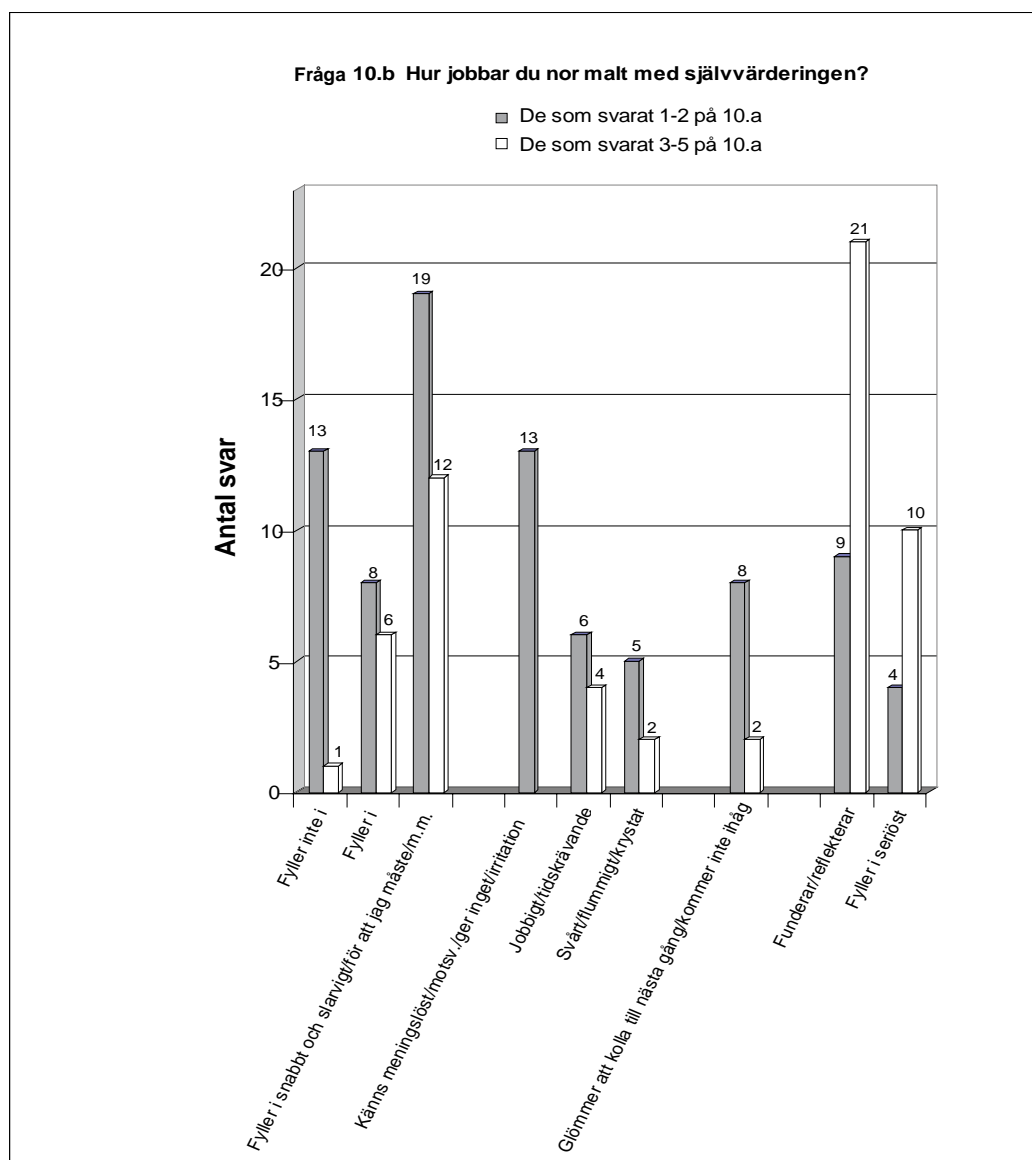

Figur 10. Fördelning av svar om hur givande självvärderingen varit.

5.2 Hur man arbetar med självvärderingen

Vi frågade hur studenterna arbetar med självvärderingen (Fråga 10b). 143 personer lämnade svar på frågan. Svarens fördelades i olika kategorier (Fig. 11). En andel 18% (27/143) angav att de inte fyller i självvärderingen eller att den känns meningslös. En något större andel 30% (44/143) angav att de fyller i seriöst och funderar över frågorna.

Vi undersökte om det var samma personer som inte ansåg självvärderingen utvecklande och som inte använde sig av självvärderingen. Det verkade vara fallet till ganska stor del. Det fanns dock studenter som angivit att de använde självvärderingen och samtidigt inte ansåg den särskilt utvecklande.

Figur 11. Fördelning av svar på frågan hur man arbetar med sin självvärdering. I figuren har de som angett att de inte anser självvärderingen utvecklande (betyg 1-2) markerats med grå staplar och de som anser att självvärderingen är något eller mycket utvecklande (betyg 3-5) markerats med vita staplar.

Några citat:

”Jag gör det så snabbt som möjligt, så att man kommer ihåg allt. Försöker göra det grundligt.”

”Tar åt mig kommentarer och tänker över dem. Försöker förbättra mig hela tiden.”

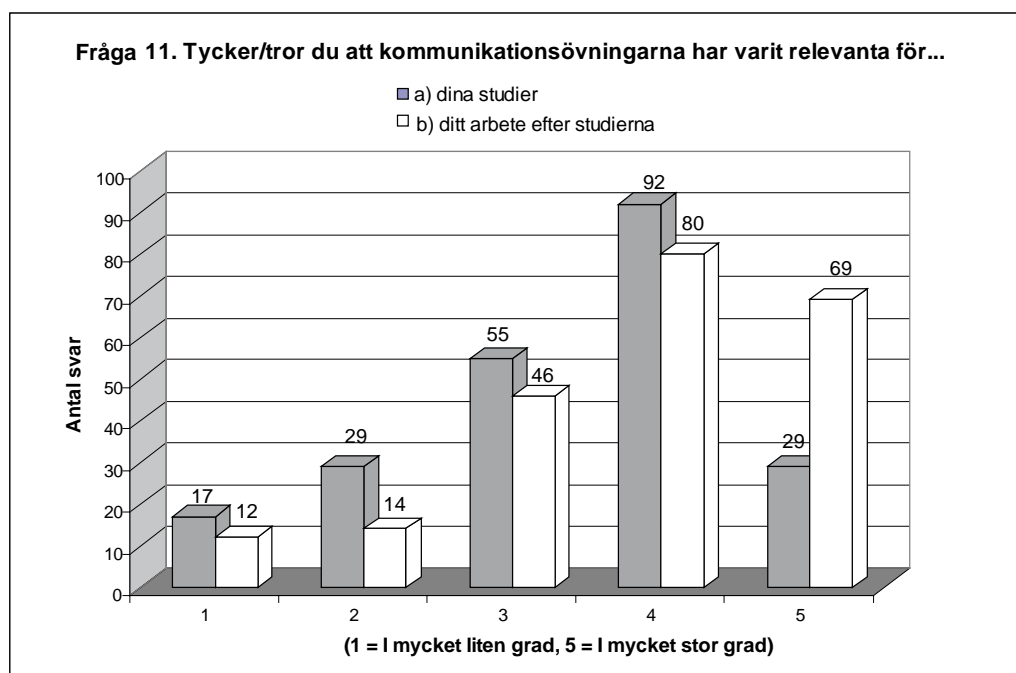
”Hittar på lite olika saker för att bli av med det så snabbt som möjligt. Bättre förberedd etc.”

”Den är alldeles för omfattande för att man ska vilja göra den seriöst.”

6. Relevans och önskemål

6.1 Relevans för studier och arbete efter studier

Vi frågade studenterna till vilken grad de ansåg att kommunikationsövningarna haft relevans för deras studier och arbete efter studier (Fråga 11). Vi fick in 222 resp. 221 svar på dessa frågor (Fig. 12). Svaren graderades på en skala 1-5, där 1 angav en mycket liten grad, och 5 en mycket stor grad. Det genomsnittliga svaret var 3.39 för studierelevans och 3.81 för kommande arbetsliv (Fig. 12).

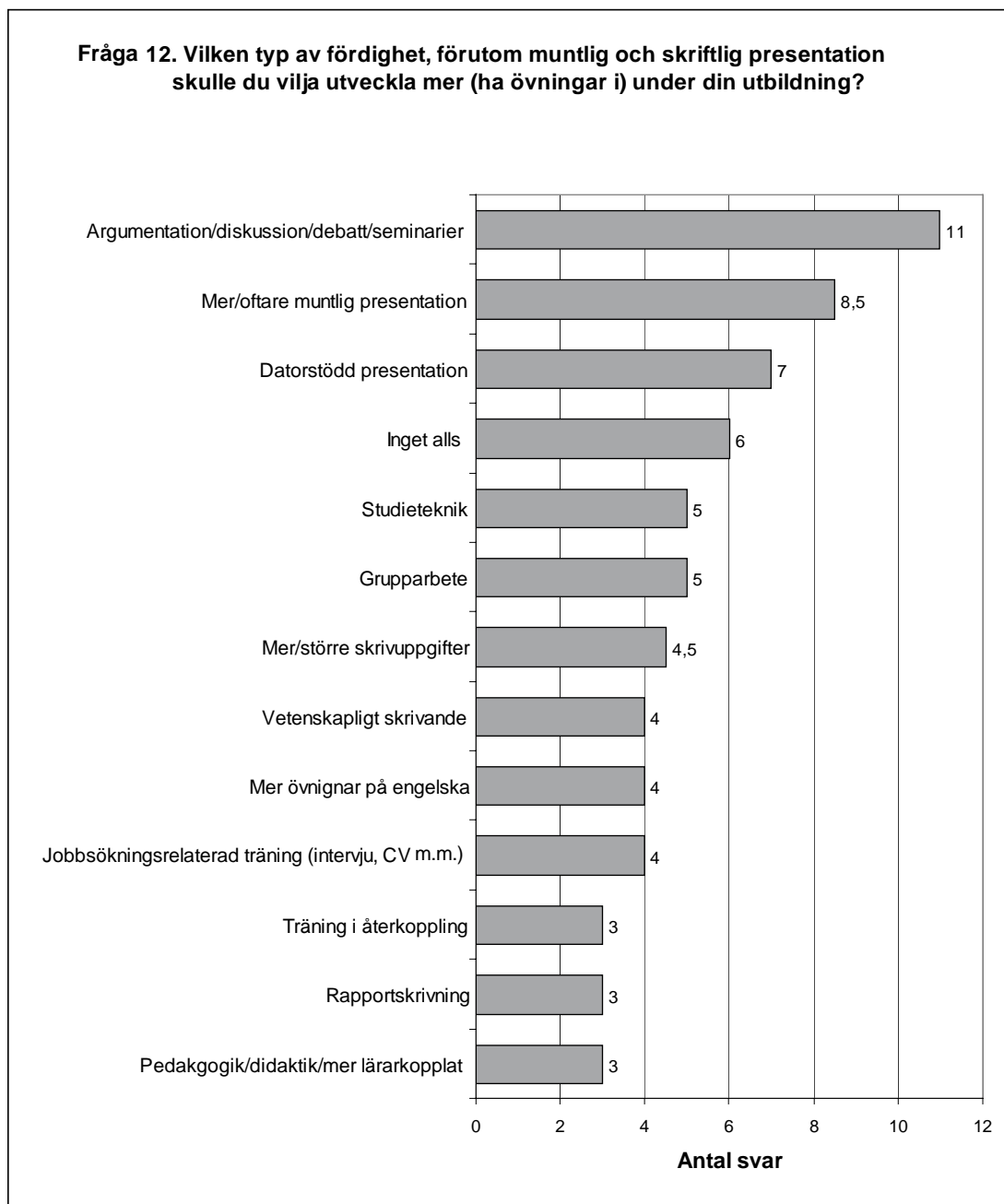

Figur 12. Fördelning av svar på frågan om hur relevanta man upplevt kommunikationsövningarna med avseende på egna studier och arbete efter studierna.

Svaret på denna fråga visar att en klar majoritet 88% (195/222) ansåg att övningarna hade relativt hög eller mycket hög relevans för kommande arbetsliv, och en nästan lika hög andel 80% (176/221) ansåg att övningarna varit relevanta för sina studier. Att arbetsliv fick högre poäng var intressant.

6.2 Vilken typ av övningar efterfrågas

Vi frågade vilken typ av övningar man skulle vilja ha mer av (Fråga 12). Vi fick 98 svar på frågan. Det vanligaste svaret var seminarier med debatt (11/98), följt av muntlig presentation (8.5/98), och datorstödd presentation (7/98). Övriga svar fördelade sig som i figur 11.

Figur 11. Fördelning av svar på frågan om vilken typ av övningar som man skulle vilja ha flera.

Bilaga: Exempel på enkät

Enkätfrågor om kommunikationsträning

Vi värdesätter dina synpunkter om kommunikationsträning och är mycket tacksamma för dina svar på nedanstående frågor.

Bakgrund

1. **Jag är**
 - Kvinna
 - Man

2. **Jag studerar på**
 - Naturvetarprogrammet
 - Lärarprogrammet _____(precisera gärna)
 - Fristående kurs
 - Annat program, nämligen: _____

3. **Jag har läst vid Uppsala universitet under _____ (fyll i antal) terminer**

4. **Jag har haft kommunikationsträning enligt DiaNa, med återkoppling och självvärdering under _____(fyll i antal) terminer**

5. **Jag har huvudsakligen läst kurser i**
 - biologi
 - geovetenskap
 - kemi
 - annat ämne/andra ämnen: _____

Frågor om kommunikationsträning

Kommunikationsövningar innehåller för det mesta återkoppling och självvärdering förutom själva presentationen (skriftlig eller muntlig).

6. **a) Hur mycket tid ägnar du, normalt, på förberedelser inför muntliga övningar?**

Ingen tid alls Väldigt mycket tid

- b) Hur mycket tid ägnar du, normalt, på skriftliga övningar?**

Ingen tid alls Väldigt mycket tid

Kommentar: _____

7. a) Hur uppfattar du att dina färdigheter i muntlig respektive skriftlig presentation var i början av dina studier vid Uppsala universitet?

Mina färdigheter i muntlig presentation var
Mycket dåliga Mycket bra

Mina färdigheter i skriftlig presentation var
Mycket dåliga Mycket bra

b) Hur är dina färdigheter idag i muntlig respektive skriftlig presentation?

Mina färdigheter i muntlig presentation är
Mycket dåliga Mycket bra

Mina färdigheter i skriftlig presentation är
Mycket dåliga Mycket bra

c) Vad har du utvecklat mest under utbildningen, vad gäller kommunikationsfärdigheter?

8. Vad har varit mest värdefullt för dig med de muntliga respektive skriftliga övningarna?

Muntliga övningar: _____

Skriftliga övningar: _____

9. a) Hur givande tycker du att återkopplingen har varit på skriftliga övningar?

Inte alls givande Mycket givande

b) Hur givande tycker du att återkopplingen har varit på muntliga övningar?

Inte alls givande Mycket givande

c) Har du förslag på hur den kan förbättras? _____

10. a) Tycker du att självvärderingsmomentet i övningarna (vid uppföljningen, i slutet av övningen) är utvecklande för din kommunikationsfärdighet?

Nej, inte alls utvecklande Ja, mycket utvecklande

b) På vilket sätt använder du dig av självvärderingsmomentet i övningarna?

11. Tycker du att kommunikationsövningarna har varit relevant för dina studier?

I mycket liten grad	I ganska liten grad	Till viss del	I ganska stor grad	I mycket stor grad
☐	☐	☐	☐	☐

b) Tror du att kommunikationsövningarna kommer att vara relevanta för ditt arbete efter studierna?

I mycket liten grad	I ganska liten grad	Till viss del	I ganska stor grad	I mycket stor grad
☐	☐	☐	☐	☐

12. Vilken typ av färdighet, utöver muntlig och skriftlig kommunikation, skulle du vilja utveckla mer (ha övningar i) under din utbildning?

13. Frågorna i tabellen, i vänstra kolumnen, börjar med "I vilken grad..." och frågan till höger, på samma rad, frågar om hur viktigt du tycker att det är med frågan till vänster. Ringa in den siffra som bäst överensstämmer med ditt svar. Kommentera gärna svaren, efter tabellen, på nästa sida

<i>I vilken grad...</i>	I mycket liten grad	I ganska liten grad	Till viss del	I ganska stor grad	I mycket stor grad		Helt oviktigt	Ganska oviktigt	Ganska viktigt	Mycket viktigt
a) har du givits tillfälle att göra muntliga presentationer?	☐	☐	☐	☐	☐	Hur viktigt tycker du detta är?	☐	☐	☐	☐
b) har du fått konstruktiv återkoppling (feedback) på hur du genomfört muntliga presentationer?	☐	☐	☐	☐	☐	Hur viktigt tycker du detta är?	☐	☐	☐	☐
c) har din färdighet i att presentera muntligt utvecklats?	☐	☐	☐	☐	☐	Hur viktigt tycker du detta är?	☐	☐	☐	☐
d) har du givits tillfälle att skriva rapporter och andra skriftliga presentationer?	☐	☐	☐	☐	☐	Hur viktigt tycker du detta är?	☐	☐	☐	☐
e) har du fått konstruktiv återkoppling (feedback) på ditt sätt att skriva rapporter och andra skriftliga presentationer?	☐	☐	☐	☐	☐	Hur viktigt tycker du detta är?	☐	☐	☐	☐
f) har din färdighet i att skriva utvecklats?	☐	☐	☐	☐	☐	Hur viktigt tycker du detta är?	☐	☐	☐	☐
g) har återkopplingsmomenten medfört att du oftare än tidigare ger eller efterfrågar återkoppling, även när det inte varit DiaNa-övningar?	☐	☐	☐	☐	☐	Hur viktigt tycker du detta är?	☐	☐	☐	☐

Kommentarer till tabellfrågorna (fråga 13)

Övriga kommentarer

Tack för din medverkan!